

EğİTİM SEN'DE TOPLUMSAL CİNSİYET EğİTLİğİ

Kongre ve Kurultay Kararları

EĞİTİM SEN'DE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ PERSPEKTİFİ VE OLUMLU EYLEM POLİTİKALARI

Sendikamız Eğitim Sen, emekçilerin hak ve eşitlik mücadelesini, daha geniş bir haklar ve özgürlükler yaklaşımı içinde ele almaktadır. Cinsiyet eşitsizliğine ve kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığa karşı olmak da bu yaklaşımın doğal sonuçlarından biridir.

Bilindiği gibi kadın-erkek eşitsizliği, toplumdaki sınıfsal konuma, ırka vb. dayalı eşitsizlikler gibi **toplumsal** bir eşitsizliktir. Cinsiyete dayalı iş bölümü, kadınlarla erkeklerin rollerine ve görev alanlarına ilişkin bir farklılaşmaya yol açmakla kalmaz, kadınların ve erkeklerin toplumsal yaşama katılım biçimlerini ve kaynaklara ulaşımını da etkiler. Toplumsal cinsiyet ekonomik, siyasal, sendikal ve kültürel alanlarda toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde belirleyici bir faktördür. Dolayısıyla bu eşitsizlik sadece kültür ve ideoloji ile sınırlı bir sorun olmayıp, bütün toplumsal örgütlenme ve bölüşümü etkiler.

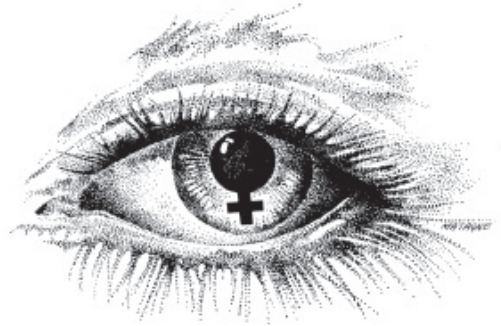
Cinsiyet eşitsizliği sorunu sadece kadınların değil tüm toplumun sorunudur. Bu eşitsizlikten bütün emekçiler olumsuz etkilenir. Başta sınıfa dayalı eşitsizlikler olmak üzere diğer bütün toplumsal eşitsizlikler cinsiyete dayalı eşitsizlikten beslenir. Bu nedenlerden dolayı söz konusu eşitsizliklerle mücadele ederken cinsiyet eşitsizliğinin göz ardı edilmemesi gerekir. Cinsiyet eşitliği perspektifinin, sendikamızın bütün yönetici ve üyeleri tarafından içselleştirilmesi; sendikal mücadelemizin her aşamasının ayrılmaz bir unsuru haline getirilmesi gerekir.

Sendikamızın üyelerinin yarıya yakını kadınlar oluşturmaktadır (%46). İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentlerde üyelerin yarısından fazlası kadındır. Sendikamız kurulduğu günden beri toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinin farkında olmuş ve gerek aile içinde, gerekse de çalışma yaşamında ve eğitim alanındaki eşitsizliklerin orta-

dan kaldırılması için mücadele etmiştir. Bu doğrultuda sendikamızın genel kurulunda kararlar alınmış, kampanyalar örgütlenmiştir. Sendikamızın bu konuda aldığı kararlar çok önemlidir ve yapılan kampanyalar da doğum izninin uzatılması, kadın emekçilerin pantolon giyme hakkını elde etmeleri, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde cinsiyet eşitliği komisyonunun kurulması ve meslek içi eğitimlerde toplumsal cinsiyet konusunun da yer alması gibi önemli sonuçlar doğurmuştur. Ancak cinsiyet eşitsizliği öylesine köklü ve derin bir sorun ki bu konuda yapılanları yeterli bulmak mümkün değil. Sendikamızın kendi bünyesinde bile kat edilmesi gereken çok yol var. Örneğin üyelerimizin yarısı kadınlardan oluşmasına karşın karar ve yönetim organlarındaki kadınların oranı %20'leri aşmamaktadır. **Sendikamızın kuruluşundan bu yana yukarıda bahsettiğimiz gibi kongre ve kurultaylarında cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmaya yönelik pek çok karar alınmasına karşın, alınan kararlar tümüyle hayata geçirilebilmiş değildir. Bu konudaki kongre ve kurultay kararlarımızın bir kısmı yöneticilerimiz tarafından bile yeterince bilinmemektedir. Özellikle sendika içinde kadınların karar ve temsil organlarına eşit katılımını öngören kongre ve kurultay kararlarının tavsiye niteliğini taşıması yani henüz bağlayıcı nitelikte olmaması da bu kararların hayata geçirilmesini güçleştirmektedir.**

Kararların hayata geçirilmesi için sadece kadınların caba harcamasını beklemek aktif katılım göstermediklerinde de bunu ilgisizliklerine bağlamak sorunun kaynağını ve çözüm yolunu göz ardı eden bir yaklaşım olur. Evde, çalışma yaşamında, toplumsal yaşamda eşit konumda bulunmayan; ev dışında çalışıyor olsa bile ev işleri ve bakım yükümlülüğünden sorumlu görülen kadınların,

çalışan kimlikleriyle örgütlenmeleri hiç de kolay değildir. Kadınların çalışma yaşamındaki ikincil konumlarını dikkate almayan, ikili vardiyayı ve kadınların farklı yaşam deneyimleri olduğunu göz önünde bulundurmayan sendikaların, kadınların örgütlenmesi için özel bir çaba harcamaları mümkün olamaz. Sendikacılık kadınlar için **üçüncü vardiya** demektir. Toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü ve bu iş bölümü üzerinde şekillenen toplumsal cinsiyet rolleri kadınların ev işleri ve çocuk bakımından sorumlu görülmesi, kadının çalışan kimliğini ikincil plana atmakta ve sendikaya zaman ayırmasını engellemektedir. **Dolayısıyla sendika yöneticilerinin, iş yeri temsilcilerinin, kadın emekçilerin bu özgül zorluklarını göz önünde bulundurması gerekir.**

Aşağıda, başta yönetici ve işyeri temsilcilerimiz olmak üzere bütün üyelerimiz için toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifi açısından yol gösterici kongre ve kurultay kararlarımız yer almaktadır.

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNE İLİŞKİN KONGRE VE KURULTAY KARARLARI

2. Genel Kurul Kararları (1998)

- Kadın komisyonlarının yaygınlaştırılması ve işlevli hale getirilmesi;
- Kadınlara yönelik programlı eğitim çalışmaları yapılması;
- Çalışma yaşamında kadınlar aleyhine ayrımcılık getiren yasaların belirlenmesi ve ayrımcılığın giderilmesi için kampanyalar düzenlenmesi;
- Evde, sokakta, sendikada, işyerinde cinsel tacizlerin ve şiddete yönelik davranışların yok edilmesi için önlemler geliştirilmesi;
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün resmi tatil olması için çalışmalar yapılması;
- Toplumdaki cinsiyetçi işbölümünün, cinsiyetçi kültür ve egemenliğin sorgulanarak, eşit haklı ve eşit ücretli olarak kadınların her alanda korunması ve geliştirilmesi için verilen mücadeleye katılınması;
- Sendikanın karar organlarında kadınların aktif bir şekilde yer almasını sağlayacak mekanizmalar oluşturulması;
- Kadınlar lehine aday oldukları her ortamda 1/3 oranında kota uygulanması.

3. Genel Kurul Kararları (2000)

- Şubelerde ve Genel Merkezde kadın sekreterliklerinin oluşturulmasına çalışmak;
- Kadın kurultayları ve kadın eğitim çalışmaları düzenlemek;
- Sendikal çalışmalara ve toplu sözleşme süreçlerine kadınların katılımını sağlayacak önlemler almak;
- Sendika şubelerinde çocuk odaları oluşturmak;

- İşyerinde ve aile içinde şiddet uygulayan üyelerimize disiplin hükümlerinin uygulanması için çaba harcamak;
- KESK delegasyonu belirlenirken kadınların sayıları oranında temsiline özen göstermek.

1. (4.) Genel Kurul (2002 yılında yasa çıktıktan sonraki ilk genel kurul)

Kongrede Kadın sekreterliği ile ilgili alınan kararlar

- Her şubede Kadın Sekreterliği ve Kadın Komisyonlarının oluşturulması,
- Sendikal organlarda kadınlara daha etkin temsiliyet ve olanaklar sağlanması,
- Doğum izinlerinin ebeveynlerinin ücretli iznine dönüştürülmesi,
- Sendika yayın organlarında kadınların taleplerine ve sorunlarına yer veren özel bölümler ayrılması,
- Toplu görüşme süreçlerinde kadın temsilcilerinin de katılması,
- Kadın eğitim çalışmaları için fon oluşturulması,
- Tüzüğün disiplin bölümünde cinsel taciz, tecavüz, şiddet suç olarak tanımlanması ve uygulanması,
- Bu sekreterlik bünyesinde kadınlara yönelik programlı eğitimli çalışmalarının yapılması, buna ilişkin kitapçık, bülten, broşür çıkartılması.
- Kadın Kurultayının düzenlenmesi,
- Çalışma yaşamında kadınlar aleyhine ayrımcılık getiren yasaların belirlenmesi, buna karşı çeşitli çalışmaların yürütülmesi, toplu sözleşme sürecinde bunların önemle ele alınmasının sağlanması.

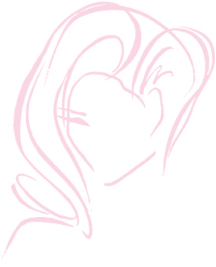

- Toplumda cinsiyetçi iş bölümünün cinsiyetçi kültür ve egemenliğinin sorgulanarak eşit haklı ve eşit ücretli çalışma haklarının korunması ve geliştirilmesi için gerekli program ve projelerin oluşturulması.
- Çocuk odalarının oluşturulması.
- Kadın Sekreterliğinin yürütülebilmesi için ayrı bütçeye (fon) kavuşturulması.
- Karar süreçleri ve yönetim organlarında kadınların aktif olarak yer almasını sağlamak için önümüzdeki süreçte gerekli çalışmaların yapılması.
- Kadınların ulusal ve uluslararası dayanışma ağının oluşturulması.
- 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü ve 1 Mayıs Uluslararası Birlik, Mücadele ve Dayanışma Gününün resmi tatil olması için çalışılması.

2.(5.) Genel Kurul Kararları (2005)

- Eğitim Sen; Genel Merkezde Kadın, Eğitim ve Örgütlenme sekreterliklerine bağlı çalışma yapmak üzere komisyonlar ve daireler oluşturmalıdır..
- Eğitim Sen'in kadın politikalarını ve örgütlenme perspektifini örgütte yaygınlaştırmak ve içselleştirmek için Eğitim Sen 1. Kadın Kurltayı kararlarını yaşama geçirmeye yönelik plan, program ve projeler geliştirilerek hayata geçirilmelidir.
- Sendikal organlarda, karar süreçleri ve yönetim organlarında kadınların aktif olarak yer almasını sağlayacak mekanizmalar ge-

liştirilmeli, kadın üye ve yönetici sayısını artırmaya yönelik, pozitif eylem ve destek politikaları geliştirilmelidir.

- Kadın sekreterliği ve kadın komisyonlarının güçlendirilmesi ve işlevsel kılınması için, kadın sekreterlerine yönelik dönemsel güçlendirici eğitim çalışmaları, yönetici kadın yetiştirmeye yönelik liderli eğitim çalışmaları, şube yöneticisi ve işyeri temsilcilerine yönelik karma eğitim çalışmaları gerçekleştirilmeli, yılda bir genel kadın sorunları ve sendikanın kadın çalışmalarını içeren bir fasikül çıkarılmalı, bilinçlenmeye dönük sempozyum, forum vb etkinlikler organize edilmelidir.
- Çalışan kadınlara fırsat eşitliği sağlamaya yönelik olarak;
  - 1- Toplumda cinsiyetçi iş bölümünün cinsiyetçi kültür ve egemenliğinin sorgulanarak eşit haklı ve eşit ücretli çalışma haklarının korunması ve geliştirilmesi için gerekli program ve projeler oluşturulmalı, çalışma yaşamında kadınlar aleyhine ayrımcılık getiren yasalar belirlenmeli, Personel Rejimi Reformunun eğitim emekçisi kadınlar üzerindeki etkileri saptanarak, buna karşı çalışmalar yürütülmeli, TİS sürecinde bunlar ele alınmalı,
  - 2- İşyerinde yaşanan taciz sorunu karşısında kadın üyelere hukuki destek sağlanmalı,
  - 3- İş kolumuzda çalışan kadınlara yöneticilik konusunda fırsat eşitliği sağlanması, mesleki ve hizmet içi eğitimde öncelik tanınması için MEB'le görüşülmeli, ortak eğitim projeleri hazırlanmalıdır.
- Kadın eğitim emekçilerini sendika ile bütünleştirmek üzere, sendika mekanlarının lokal ve kahvehane görünümünden kurtarılması için çalışmalar yapılmalı, tüm şubelerimizde çocuk odaları oluşturulmalı, kadın üyelerimizi aktif olarak sendikal çalışmaya dahil etmek, sendika ile bütünleşmesini sağlamak için kampanyalar örgütlenmelidir.

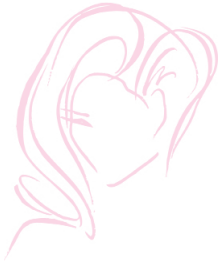

- Kadınların yerel ve uluslararası düzeyde oluşturulan özgün kadın dayanışma platformlarında yer alınmalı. Yerel düzeyde yaşanan özgün kadın sorunlarına (şiddet, cinsel taciz, tecavüz, intihar gibi) yönelik yerel kadın platformları ve emek platformu düzeyinde kadın dayanışma ağları geliştirme yönünde kampanya, basın açıklamaları ve eylemler organize etmelidir.
- 8 Mart, 21 Mart ve 1 Mayıs gibi önemli günlerin resmi tatil olması için kampanyalar örgütlenmelidir.

3. (6.) Genel Kurul Kararları (2008)

- Kadına erkek karşısında tam hak eşitliğini sağlayacak önlemlerin alınması, kadının toplumsal ve politik yaşama katılımının her yönden desteklenmesi; kadın bedeninin meta olarak kullanılması, töre cinayetleri ve kadının cins olarak aşağılanmasının önlenmesi; kadın emeğinin erkek emeği ile eşitliğinin sağlanması ve kadının sağlığına zararlı işlerde çalıştırılmasının yasaklanması; çalışan kadına doğum öncesi ve sonrası için yeterli süreyle ücretli izin verilmesi, işyerlerinde çocuk bakım servisleri, semt ve mahallelerde ücretsiz kreş ve anaokulu açılması; ev kadınına, doğum ve çocuk bakım yardımı yapılması, yaşlılık ve bakım sigortası yapılması için mücadele edilmesi,
- Çalışan kadınlara fırsat eşitliği sağlamaya yönelik olarak, cinsiyete dayalı iş bölümünün kadın istihdamı üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması yönünde çalışmalar yapılması; kadın istihdamını arttırmak ve çalışma hayatında işe almada, terfi ve yükselmelerde kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik pozitif ayrımcılık uygulanması; doğumdan dolayı ücretsiz izne ayrılan kamu çalışanı kadınların, izinde geçen süreleri emekli keseneklerinin devlet tarafından ödenmesi ve emeklilikten sayılması; kadınların kariyer gelişimlerini kesintiye uğratan çocuk bakımı sorumluluğunun anne, baba ve devlet arasında paylaşılmasının sağlanması ve gerekli düzenlemelerin geliştirilmesi için kreş, okul

öncesi eğitim kurumlarının açılması yönünde mücadele yürütülmesi; “Ebeveyn izni” için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması; çalışan kadınlara yöneticilik konusunda fırsat eşitliği sağlanması, mesleki ve hizmet içi eğitimde öncelik tanınması için ilgili bakanlıklarla görüşülmesi, ortak eğitim projeleri hazırlanması; bu amaçla bir eylem programı oluşturulması (kampanyalar, eylem, etkinlikler vb.) ve bu istemlerin TİS görüşmelerinde gündemleştirilmesi,

- İşyerinde yaşanan cinsel taciz sorunu karşısında kadın üyelere hukuki destek sağlanması; sendikanın disiplin yönetmeliğine cinsel tacizle ilgili bir madde konulması; işyerinde cinsel taciz konusunun mesleki eğitimlerin bir parçası olması, koruyucu tedbirlerin alınması ve yasal yaptırımların uygulanmasında mağdurun şikayetinin yeterli olması yönünde sendikamızın ilgili bakanlıklarla görüşmesi ve gerekli çalışmaları sürdürmesi,
- Kadın örgütleri ve karma örgütlerdeki kadın birimleri ile iletişim ve dayanışma içinde olunması; kadınların yerel ve uluslararası düzeyde oluşturdukları “Kadın Dayanışma Platformları”nda yer alınması; yaşanan kadın sorunlarına (şiddet, cinsel taciz, tecavüz, intihar gibi) yönelik kampanya, basın açıklamaları ve eylemlerin organize edilmesi,
- 2000 yılında oluşturulan kadın sekreterliğinin, tüzüksel güvenceye kavuşturulması,
- Sendikal organlarda, karar süreçleri ve yönetim organlarında kadınların aktif olarak yer almasını sağlayacak, kadın üye ve yönetici sayısını arttıracak, pozitif eylem ve destek politikaları geliştirilmesi; EĞİTİM SEN ve KESK Kadın Kurultayının tavsiye kararı doğrultusunda sendikamızda tüm organlarında ayrı ayrı (denetleme, disiplin, yönetim) %40 kota uygulanması,
- Kadın emekçileri sendika ile bütünleştirmek üzere, sendika mekanlarının lokal ve kahvehane görünümünden kurtarılması için çalışmalar yapılması, tüm şubelerimizde çocuk odaları oluşturulması,

- Sendikamızın cinsiyet eşitliği politikalarının işlevsel kılınması için, kadınlara yönelik olarak, yönetici kadın yetiştirmeyi amaçlayan liderlik eğitim çalışmalarının yapılması; şube yöneticisi ve işyeri temsilcilerine yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda karma eğitim çalışmalarının yapılması; bilinçlenmeye dönük kadın kurultayı, sempozyum, forum vb etkinlikler düzenlenmesi; kadın üyelerimizi aktif olarak sendikal çalışmaya dahil etmek, sendika ile bütünleşmesini sağlamak için kampanyalar örgütlenmesi; kadın üyelere yönelik anket çalışmaları yapılması, broşür, dergi ve makaleler yayımlanması; kadın arşivi ve kütüphanesi oluşturulması,
- Çalışma yaşamında kadınlar aleyhine ayrımcılık getiren Personel Rejimi Reformu ve Sosyal Sigorta ve Genel Sağlık Sigortası yasa tasarılarının kamu emekçisi kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerinin saptanması, buna karşı çalışmalar yürütülmesi, güvenceli iş ve sosyal güvenlik hakları temelinde ortak mücadele verilmesi; “Meslekte eşitlik”, “eşit işe eşit ücret” ilkelerinin ihlalinin engellenmesi yönünde hukuksal mekanizmaların devreye sokulması; toplumda cinsiyetçi iş bölümünün cinsiyetçi kültür ve egemenliğinin sorgulanarak eşit haklı ve eşit ücretli çalışma haklarının korunması ve geliştirilmesi için gerekli program ve projelerin oluşturulması,
- ILO’nun “Aile Sorumlulukları Olan Kadın ve Erkek İşçilere Fırsat Ve Davranış Eşitliği Sağlanması”na ilişkin 156 sayılı söz-

leşmesinin ülkemiz tarafından onaylanması yönünde mücadele edilmesi; İLO sözleşmesi çerçevesinde ülkemizde kadınlar açısından imzalanmayan maddelerin tartışılması ve imzalanmasına yönelik çalışmalar yapılması,

EĞİTİM SEN 1. KADIN KURULTAYI

“Sorgulamak ve Değiştirmek” şiarıyla Ekim 2002 tarihinde başlatıp, 2-3-4 Temmuz 2004 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen “Eğitim-Sen 1. Kadın Kurultayımızın” amacı: eğitim emekçisi kadınların özgün ihtiyaçlarını tespit etmek, özel ve kamusal alanda varolan cinsiyetçi politika ve uygulamaları saptayarak çözüm önerileri geliştirmek, cinsiyet eşitliğine yönelik politikalar geliştirerek, bunları sendikal politikaların bir parçası haline getirmektir.

Bu çalışmayla, sendikal ve toplumsal alanda kadın örgütlenmesinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Eğitim Sen 1. Kadın Kurultayında Alınan Kararlar:

Kapitalist Küreselleşme ve Kadın Emeği konusunda:

- 2005 Yoksulluğa Karşı Kadın Yürüyüşü’ne somut taleplerimizle katılmaya;
- Örgütün her düzeyinde bu yürüyüşe aktif katılımın örgütlenmesine;
- GOP (Genişletilmiş Ortadoğu Projesi) ve emperyalist saldırılara karşı Ortadoğu ve Kafkasya’daki eğitim sendikalarının kadın birimleri arasında en kısa zamanda bölgesel bir kadın toplantısının örgütlenmesine;
- Uluslar arası sendikal hareketler ve kadın hareketleri ile dayanışmanın geliştirilmesine ve ortak eylem programlarının oluşturulmasına karar vermiştir.

Eğitim İş Kolunda Çalışan Kadınların Sorunları ve TİS (Toplu İş Sözleşmesi) Talepleri konusunda:

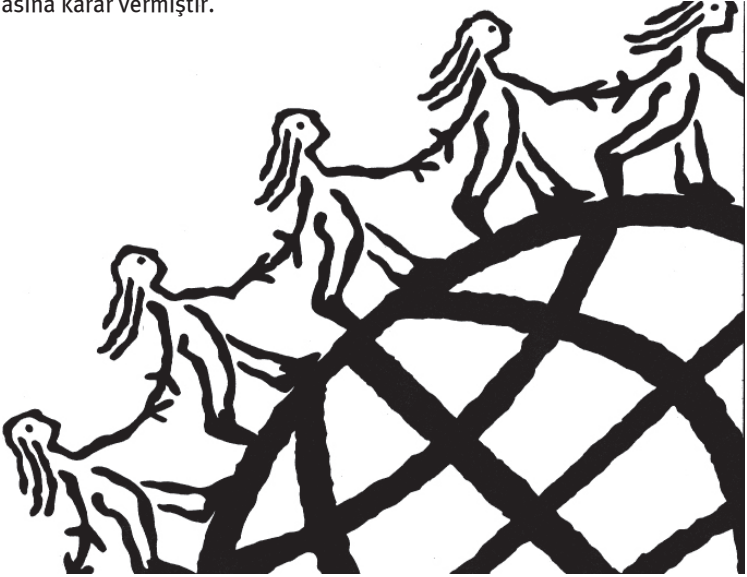
- Türkiye’de, neo-liberal politikalarla, kamusal hizmet alanında yapılan düzenlemelerin eğitim iş kolunda çalışan tüm kadın emekçiler üzerindeki etkilerini görünür kılmaya ve kamuoyunu bilgilendirmeye ve eylem programları hazırlanmasına;
- Okul öncesi kurumlarının parasız, zorunlu olmasına, yaygınlaştırılması için yasal düzenlemelerin yapılmasına;
- İş yerinde yaşanan cinsel taciz şekillerinin tanımlanmasına ve bunlarla ilgili yaptırımların belirlenmesine;
- Kayıt dışı sektörde çalışan kadınlarla eğitim emekçisi kadınların ortak sorunlarına karşı ortak politikaların, eylemliliklerin ve güç birliklerinin oluşturulmasına;
- Eğitim alanında çalışan kadınların ve öğrencilerin istekleri dışında bekâret ve cinsel ilişki kontrolüne tabi tutulmamasına, böyle durumlarda sendikamızın mağdurlara hukuksal ve psikolojik destekte bulunmasına karar vermiştir.

Kadına Yönelik Şiddet konusunda:

- Örgütümüzün, aile içi şiddet ve cinsel taciz konusunda duyarlı hale getirilmesine;
- Töre ve namus cinayetleri konusunda bağımsız kadın hareketiyle birlikte politikalar geliştirilmesine ve işbirliği içinde eylem programları hazırlanmasına;
- Şiddete karşı duyarlılık geliştirmek için hizmet içi seminerler düzenlemek amacıyla MEB'e önerilerde bulunmaya ve uygulama için zorlayıcı olmaya;
- Şiddete eğilimli ve sorunlu öğrencilerin topluma kazandırılabilmesi amacıyla MEB ve Sağlık Bakanlığı ile işbirliği halinde öğrencilerinin rehabilite edilmesini sağlayacak çalışmalar yapılmasına;
- Eğitim Sen'in bu konuyla ilgili olarak MEB ile ortak eğitim materyalleri hazırlamasına karar vermiştir.

Eğitimde Cinsiyetçilik konusunda:

- Önümüzdeki eğitim-öğretim yılı başında eğitimde cinsiyetçiliğe karşı kampanya başlatılmasına;
- Öncelikle kız çocukları ve kadınların eğitim hakkını kullanmalarının önündeki engellerin kaldırılması için çaba gösterilmesine;
- MEB'de bir eşitlik komisyonu kurulması ve bu komisyonda Eğitim Sen'in temsil edilmesine;
- Eğitim fakültelerinde ders programlarına "Toplumsal Cinsiyet" dersinin zorunlu olarak konulmasına karar vermiştir.

Olumlu Eylem ve Güçlenme Politikaları konusunda :

- Sendikamızda var olan kadın sekreterliğinin tüzükle güvence altına alınmasına;
- Sendikamızda işyeri temsilciliğinden başlayarak şube ve genel merkez delegeliği ve yönetim kurullarının seçimlerinde her organ için ayrı ayrı hesaplamak üzere %40 kadın kotasının uygulanmasına;
- Sendika yönetimlerine bildirilen taciz ve şiddet olaylarına yönelik cezai yaptırım uygulanması için merkez disiplin kurulu yönetmeliğinin yeniden düzenlenmesine karar vermiştir.